

Zřícenina Nový Hrádek u Lukova

Kraj: Jihomoravský

Okres: Znojmo

GPS souřadnice: 48.837289N, 15.905995E

Adresa URL: www.hrad-novyhradek.cz

Nový Hrádek u Lukova je rozsáhlá a dobře uchovaná zřícenina hradu plášťového typu, ležící zhruba 3 km jižně od Lukova na Znojemsku. Od roku 1973 je chráněna jako kulturní památka, od roku 2001 má status Národní kulturní památky. Hrad se nachází v první zóně Národního parku Podyjí.

Prvními historicky doloženými majiteli území byli premonstráti z louckého kláštera ve Znojmě, kteří ho v roce 1358 směnili s moravským markrabětem Janem Jindřichem Lucemburským. Ten zde – na nejužším místě skalnaté šíje, asi 80 m nad hladinou Dyje – postavil dnešní tzv. dolní hrad, a to jako opevněné sídlo plášťového typu využívané k příležitostným loveckým pobytům. Dodnes se z něj zachovala nižší parkánová hradba a do ní unikátně vložený soustředný ovál vnitřní hradby o síle až 3 m, postupně zvyšovaný až na 13 m. Lucemburkové hrad dlouho nevyužívali, již syn Jana Jindřicha Jošt Moravský, pozdější římskoněmecký král, přenechal v roce 1403 nový zeměpanský hrad svému stoupenci Přechovi z Kojetic.

Po něm pak v držení Nového Hrádku následovali rakouští Eitzingerové, kteří provedli v několika stavebních etapách v 15. století zásadní přestavbu hradu. Především byl zrušen původní obytný markraběcí palác a nahrazen architektonicky nenáročnou dvouprostorovou stavbou s trémovými stropy. Do západního konce uzavřeného nádvoří pak Eitzingerové vložili patrovou budovu s pultovou střechou a do jeho východní části dvě budovy další, dnes jen obtížně rozpoznatelné. Opevnění zesílilo o štítovou hradbu tzv. příhradku s malými okénkami střílen, která se v jižním konci, u dna prohloubeného šíjového příkopu, přimykala k vysoké hranolové věži. Ta se pak otevírala v přízemí a v patře do nové, asi palácové budovy, od níž pak hradební zeď pokračovala západním směrem k vnější obalové zdi jádra. Na předsunutém východním směru vybudovali ještě okolo roku 1438 mohutnou třičtvrtěvalcovou věž chránící vstup do vnějšího areálu hradu. Do ní vevázali hradební zeď vymezující z jižní strany dnešní velké nádvoří, v jehož dolní části, těsně nad příkopem, postavili novou, dnes již téměř rozpadlou budovu asi pevnostní funkce. Komunikaci do hradu pak ukončili dřevěným mostem spočívajícím na dvou kamenných pilířích a zaústěným do vstupního portálu příhradku.

V třetí čtvrtině 15. století byl vývoj hradu v podstatných rysech dokončen posledním významnějším stavebním podnikem. V předsunutém východním předhradí byla přezděna dosud dovnitř otevřená třičtvrtěvalcová věž, k níž stavebníci ze severní a západní strany připojili dvě trojpodlažní křídla nového hradního paláce. Vznikla tak samostatná fortifikační dispozice s miniaturním obdélným nádvořím dnešního takzvaného mladšího hradu.

V 16. století se na takto vybudovaném vrchnostenské sídle vystřídalo v krátkých intervalech několik šlechtických rodů. Byli to pánové z Bačkovic a s nimi spříznění Kunštáti, kteří okolo roku 1525 ještě opevnili ze severu východní předhradí novou zdí zakončenou bastionem s klíčovými střílnami. Dominium po nich zakoupili Krajířové, Čertorejští, Dietrichsteinové, Berkové z Dubé a

Streinové. V roce 1617 ho pak poprvé získali držitelé Vranova Althannové, kteří na několik staletí obě dominia spojili do jednoho celku.

V 17. století za Scherfenbergů dolehly na Nový Hrádek hrůzy třicetileté války. Okolní vesnice byly popleněny a nedostatečně zajištěný hrad byl v roce 1645 obsazen a částečně pobořen švédským vojskem generála Torstensonova. Jeho vojenský význam byl od této doby již minimální. Pobořené části nebyly obnovovány. Vrchností byl hrad Nový Hrádek opuštěn. Jeho některé zachovalé budovy však byly nadále aspoň zčásti využívány – jako dočasné útočiště nebo i skladové zázemí rozsáhlých vrchnostenských hospodářských provozů v 3 km vzdáleném Lukově.

V roce 1799 se Nového Hrádku ujal nový dominus – polský hrabě Stanislav Mniszek, který na velkém nádvoří adaptoval starší budovu na hájovnu a později, snad v dolní části zříceniny, zřídil prodejní sklad kameninového zboží z vlastní vranovské továrny. V duchu pronikajícího romantického názoru upravil i horní hrad, a to pro krátkodobé výletní a lovecké pobyty své rodiny a svých hostů. Na tuto činnost pak navázala jeho dcera a dědička Luitgarda Stadnická, která nechala někdy v druhé polovině 19. století rozšířit a zpevnit zahradní terasy na jihovýchodním svahu.

Ing. Adamu Zbyňku Leonovi Stadnickému, pravnukevi Stanislava Mniszka, byla za první pozemkové reformy v 20. letech 20. století zřícenina zkonfiskována a pronajata Klubu českých turistů, který ji zpřístupnil veřejnosti a zřídil v ní navíc noclehárnu pro mládež s kapacitou dvaceti lůžek. Za 2. světové války se její přední část stala celoročním obydlím pro skupinu totálně nasazených polských žen vykonávajících zemědělské práce v lese a u německých sedláků v Lukově. Hájovna na prvním nádvoří byla přeměněna na veřejný hostinec pro turisty.

Počátkem 50. let 20. století, tedy krátce po komunistickém puči, se Nový Hrádek ocitl ve velice přísně hlídaném, tzv. zakázaném pásmu, do něhož měli přístup jen vojáci Pohraniční stráže.

Po roce 1989 začal volný pohyb na zřícenině i opětovné zavedení řízeného návštěvnického provozu v garanci Národního památkového ústavu. Tím, že na ní ustala na čtyřicet let veškerá lidská činnost, se výrazně zanedbala péče o její stavební stav. V nepřítomnosti člověka tu navíc začaly probíhat volné přírodní procesy, které způsobily srůstání přírodních prvků se středověkou architekturou hradu. Vzniklá „srostlice“, zachovávající Novému Hrádku autentický vzhled starožitného sídla, je dnes mimořádně cenným krajinným prvkem v prostředí první, nejprísněji chráněné zóny Národního parku Podyjí.

Prohlídka hradu (základní okruh)

Návštěvníci shlédnou unikátně dochovaný hradební systém staršího hradu a mladší trojpodlažní hrad, ze kterého se otevírá jedinečná vyhlídka na údolí řeky Dyje. Z nejvyššího patra hradu se otevírá jedinečná vyhlídka na údolí řeky Dyje.

Informace o návštěvní době [zde](#).

Ceny vstupného [zde](#).

Zdroj textu: www.npu.cz – Národní památkový ústav

